

Réaction à l'@ en réponse de S.Javaloyes, Directeur de l'Institut Occitan, du 14.01.2009, à propos de la restauration étymologique et orthographique de **Laharie** en occitan de Gascogne

□

Car Sénher Javaloyes,

Mercés per aver plan volgut respondre tanlèu e de biais tant amable al mieu @ del 09.01.2009, emai se çò que me disètz me trebola fòrça.

Daissarem de caire, s'o volètz plan la situacion dins laquala se troba d'aquesta passa l'Institut Occitan per insistir sonque ara sul problèma que pausa l'origina e la grafia del nom de **Laharie** en gascon.

Es per ieu una suspresa de las bèlas en tot apréner que la Dòna Boyrie-Fénié pòsca èstre a l'origina d'aquesta pus qu'estonanta version en *Laharí*. Mas, tot compte rebutat, es lo son afar e cadun a lo drech, a títol personal, d'emetre una opinion, quala que siá, sul sicut.

Çò que pausa problèma grèu del mieu vejaire, per contre, es que l'I.O. aja facha tant aisidament sieuna una posicion tala. Que de grandas precaucions son d'aperabans d'usatge en matèria parièra.

Totun, ai plan espepissat l'expausat dels motius que figura sus las paginas 172 e 173 a ieu graciosament comunicadas per vos en copia de l'obratge : « Diccionari de las Lanás e deu Baish Ador » e i tròbi de causas plan curiosas per pas dire mai :

1 – Quand s'i arramba lo moment de far un bilanç de las sòrgas citadas, çò que pertoca lo lector es que lo dobte lo pus complet existís dins l'expausat de l'autor e que, pel mens, se veson pas clarament d'elements preponderants per optar per aqueste estranh *Laharí* supausat se restacar a una escura raiç *laharr* e que seriá portaira d'una enigmatica nocion de *ronce*, id est *arromèc* en gascon.

Tot al contre, çò que sauta à l'uèlh es la mencion per l'autor d'una brava seria de *Farina* en partir del sègle XIIIen, seguida d'una longa lista de uèit mapas ont s'espandís set còps a de reng lo nom de **La Harie**, mai un còp **Harie** tot solet, çò que m'auriá emplenat de gaug, car ne demandaviái pas tan per anar al sosten de l'ortografia que me sembla brava.

Mapas a lasqualas venon s'ajustar las tres autras que citi dins mon « Laharie = La Haria » e que doas demest portan clarament **La Harie**, mentre que la tresena marca, de biais encara pus esbleugissent coma l'ai soslinhat, **Haria** tot cort aici tanben.

Levat, e es lo sol malhur, que l'autor sembla aver considerada la causa atal coma negligibla, en daissar de caire aquesta impausanta sequéncia que condustz a **harìa** en gascon per se virar, anatz saber perdéqué, devers aqueste escur *Laharí*.

L'autor presupausa aqueste coma benlèu lo mai autentic, fondat que seriá adonc sus un misteriós *laharr*, que s'imagina aprèp deformat e declinat en *laharr-un*, puèi en *la Harrun* e apuèi encara en la *Farune* que seriá estada victima, fin finala, d'una ipotetica alteracion en *farina* e per tot acabar en *harìa* ...

E perdéqué pas lo contrari d'alhors, tan qu'i sèm ? D'efièch *farune* pòt tot aitant èstre una desnaturacion de *farina*, la scriptio la mai anciana estent pas à l'abric de cacografias, de segur.

Los 14 testimoniages (17 ambe los mieus) qu'atestan d'una etimologia en *Farina* / *Farine* / *Harie* / *La Harie* e qu'an la lor origina a mai de 7 sègles, son aquí çò sembla per far considerar atal coma fòrça aventurós aqueste improbable *Laharí*. L'ipercorreccion es un dangièr que totjorn amenaça, e pas solament los antics escribas.

De mon èime, es adonc la mens probabla de las explicacions possiblas qu'es estada per malastre retenguda suls plans etimologic e, partent, grafic.

2 – Fenomèn suplementari fòrça susprenent, demest la bibliografia citada e analisada, se remarca l'abséncia de pas creire dels dos autors suls quals m'apiègi, Michel Grosclaude e René Cuzacq. Pasmens, sembla qu'una analisi seriosa de las sòrgas en preséncia pòt malai-

sadament ignorar l'autoritat que s'estaca al lor ponch de vista dins las doas òbras renomadas citadas. E coma per l'azard aquí tanben las personalitats en question fan la causida de **la haria** atal coma origina etimologica probabla, Michel Grosclaude en matèria patronimica, mas a nom identic ne seriá estat tot parièr dil domèni toponimic (per contra l'autor cita lo vejaire del Sénher Negre saber : " gascon *harie*, « farine » ") ...

S'i ajusta, d'autre latz, un element pus d'estonar encara que trobam a cò de Michel Grosclaude, que n'aviái adonc ja reproducha la causida per **la haria** presenta a la pagina 157 del sieu remirable obratge « Dictionnaire étymologique des noms de famille gascons », mas qu'aviái daissat de caire dins mon expausat « Laharie = La Harie », puèi que coneissiái pas d'aquesta passa lo qu'èra a l'origina d'aquesta susprenenta grafia : *Laharí*.

Mas ne vau vos tornar balhar lo tèxte, d'entier aqeste còp : « Laharie. De *la haria* (= la farine). Probablement surnom de meunier. Boyrie-Fénié (op.cit.) pense qu'il s'agirait plutòt d'une mauvaise interprétation de « *la heria* » signifiant « l'héritage » (...) » ...

Aquí arribats, davant çò que sembla plan un trantalhament de l'autor entre *la ronce* e *l'héritage* e tot aquò de venir s'addicionar a las causidas pro desconcertantas a regard de las sòrgas que venèm de ne parlar çai-sus, l'ensem pòrta d'incertituds talas que deurián èstre estadas de natura a butar a prudéncia gròssa l'I.O. abans d'oficializar aqeste pro esta-bosissent *Laharí*.

Car, un còp de mai, la question es pas de contestar a la Dòna Boyrie-Fénié lo drech d'aver d'opinions o d'emetre de tèsis, emai que sián benlèu a còps variablas, e vòli absoludament pas me'n mainar.

Lo problèma es essencialament, emai sonque, de saber s'aqeste vejaire èra a tal ponch receutable e concevable que venga digne d'èstre presentat per I.O.(organisme ligat a las collectivitats publicas e financiat per elas) atal coma lo rebut d'una realitat istorica e lingüistica dil maine gascon e de li balhar aital caucion. Es lo sol aspècte que me'n ocupi uèi.

Qu'aquí, del mieu ponch de vista, sèm pro luènh de compte, o crenhi fòrça, e quand me parlatz de : « sòlas de las solidas, de las seriosas ... », me pensi que lo docte es abundantament permes, s'agissent del cas d'Onesse et Laharie.

Aquò dich, ai plan compres la situacion delicada dins laquala vos plaça malurosament la vòstra qualitat de co-editor de l'obratge en causa e, ara que coneissètz la mieuna posicion, ja resumida per brava part dil pdf « Laharie = La Haria » que vos ai mandat, pòdi pas desenant far quicòm mai de cap a l'I.O. que de plànher la situacion de fach actuala. Aquí donc ma « contribucion ».

Alavetz, e coma m'avètz facha l'elegància d'estimar que l'opinion mieuna per una ortografia : **La Haria** èra « *de bon pensar* », aquò me mena encara mai a ensajar de n'expandir la substància contradictòria pel biais de totes los mejans de comunicacion que n'aurai la disposicion, ansin d'alhors qu'ai ja començat d'o far, que la causa m'apareis legitima e necessària.

Recebètz, car Sénher Javaloyes, ambe tornar de merceaments per la vòstra genta disponibilitat, l'expression de las mieunas amistats occitanas.

Yves Robert 21.01.2009

N.B. : Avètz considerat util de mandar copia del corrièr electronic que me mandavetz a d'autres personas, çò que me pensi admissible, estent que dins lo cas present se troba pas res de confidencial nimai d'escondre. Ne pensaretz aital, segur, de la possibilitat que me resèrvi de comunicar aqesta « Réaction » a d'unas autres personas o institucions qu'i a.